

۱۴۳۷۸۲۹

روابط چین - روسیه در آسیای مرکزی

سیاست انرژی، ابراز وجود پکن جدید و ژئوپلیتیک قرن ۲۱

توماس استفان ایدر

ترجمه:

محسن حسینی

آزاده کتبی

حلیمه شبانی

انتشارات پشتیبان

تهران - پاییز ۱۳۹۵

سرشناسه	: ادر، توماس اشتفان
عنوان و نام پدیدآور	: Eder, Thomas Stephan
مشخصات نشر	: روابط چین - روسیه در آسیای مرکزی: سیاست انرژی، ابراز وجود
مشخصات ظاهری	: یکن جدید و ژنو پلئیک قرن ۲۱ / توماس اشتفان ایدر؛ مترجمین
شابک	: تهران: انتشارات پشتیبان، ۱۳۹۵.
وضعیت فهرست نویسی	: ۱۳۶ ص.
یادداشت	: ۹۷۸-۶۰۰-۸۴۱۵-۴۴-۲: ریا: ۱۲۵۰۰۰
موضوع	: فیبا
موضوع	: عنوان اصلی: China-Russia relations in Central Asia : energy
موضوع	: policy, Beijing's new assertiveness and 21st century geopolitics, 2014
موضوع	: چین -- روابط خارجی -- روسیه
موضوع	: علوم اجتماعی
موضوع	: Social sciences
موضوع	: China -- Foreign relations -- Russia
موضوع	: روسیه -- روابط خارجی -- چین
موضوع	: Russia -- Foreign relations -- China
شناسه افزوده	: چوبانی رستمی، محسن، ۱۳۶۲ -، مترجم
شناسه افزوده	: کتبی، آزاده، ۱۳۶۸ -، مترجم
شناسه افزوده	: شبانی، حلیمه، ۱۳۶۴ -، مترجم
رده بندی کنگره	: DS ۷۴۰/۵/۹۰۴۱۴ ۱۳۹۵
رده بندی دیویی	: ۳۳۷/۵۱۰۴۷
شماره شابک	: ۳۳۹۰۷۷۱

نام کتاب: روابط چین - روسیه در آسیای مرکزی
(سیاست انرژی، ابراز وجود و ژئوپلیتیک قرن ۲۱)
مترجمین: محسن رستمی - آزاده کتبی - حلیمه شبانی
ویراستار علمی: کاظم - نوری
ویراستار ادبی: خداداد حلیمه
نوبت چاپ: اول - پاییز ۳۹۵
ناشر: انتشارات پشتیبان
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
قیمت: ۱۲۵۰۰۰ ریال

تلفن تماس: ۶۴۲۳ ۰۲۱ - ۸۶۰۳ - ۰۲۱ تلفکس: ۶۴۲۸ ۰۲۱ - ۸۶۰۳

سامانه پیام کوتاه: ۱۳۹۳ ۱۰۰۰

صندوق پست الکترونیک: Pub.Poshtiban@chmail.ir

تارنمای انتشارات پشتیبان: www.PoshtibanPress.ir

■ فروش اینترنتی (سراسر کشور): ویرترین انتشارات پشتیبان در

تارنمای خالیه کتاب: www.ketab.ir

فهرست مطالب

۱۳	۱. پیشینه تاریخی و بافتمندی سیاسی
۱۳	۱-۲. سلسله مراتب - دیکتاتور مابانه، ترازبندی، مقاومت
۱۳	۱،۱،۱ پیشینه ی تاریخی
۱۴	۱،۱،۲ روابط چین - جماهیر شوروی: انقلاب بلشویکی، ماه عسل، قطع روابط
۱۷	۱،۲ برابری - حالت طبیعی و عادی
۱۸	۱،۲،۱ عادی سازی روابط: از برژنف تا پلتسین
۲۱	۱،۲،۲ "همکاری استراتژیک" و مخالفت هم صدا با "اقدامات یک جانبه و تک قطبی گرایی آمریکا"
۲۳	۱،۲،۳ عصا پونین (۱): تشدید روابط اقتصادی
۲۷	۱،۲،۴ مصر بدین (۱۱) - متدودف: جنگ گرجستان، رهبری SCO و بحران مالی
۳۱	۲. سیاست و پروژه های بزرگ انرژی از سال ۱۹۹۱ تا سال ۲۰۱۱
۳۲	۲،۱ طرح مسئله: انحلال اتحاد جماهیر شوروی و پایان استقلال چین در زمینه انرژی
۳۴	۲،۲ دهه ی ۱۹۹۰: ناامیدی روسیه از روابط شرقی خود
۳۴	۲،۲،۱ نفت و گاز: بازار خریداران
۳۸	۲،۲،۲ انرژی هسته ای و برق آبی: اقدامات آزمایشی
۳۹	۲،۳ دهه ی ۲۰۰۰: قرار گرفتن میزان صوری چین در رتبه سنجش
۳۹	۲،۳،۱ نفت و گاز: عصر نفت
۴۱	۲،۳،۱،۱ پروژه های چین - روسیه
۴۳	۲،۳،۱،۲ عرضه CA
۴۸	۲،۳،۲ نیروی هسته ای و برق آبی: ورود چین، ورود (مجدد) روسیه
۵۰	۲،۴ بحران مالی و تحولات اخیر: راه حل های عجولانه و سریع
۵۰	۲،۴،۱ نفت و گاز: پیشرفت غیرمنتظره
۵۳	۲،۴،۲ نیروی هسته ای و برق آبی: بیداری
۵۷	۳. وضعیت پژوهشی: مطالعات صورت گرفته بر روابط چین - روسیه از سال ۱۹۹۱.....
۵۹	۳،۱ روابط چین - روسیه: برتری سیاست بر اقتصاد
۶۲	۳،۲ تعامل اقتصادی: انرژی بالاتر از همه و ESPO بالاتر از CA
۶۵	۳،۳ صحنه ی منطقه ای: مطالعات بیشتر بر آسیای شرقی در مقایسه با آسیای مرکزی

۴. طرح پروژه - چهارچوب نظری، روش شناسی و فرضیهها ----- ۶۹

۴,۱ ریشه های تفکر واقع گرایان ----- ۷۱

۴,۱,۱ واقع گرایی کلاسیک: هانس جی مورگنتا و قدرت ----- ۷۱

۴,۱,۲ نئورئالیسم (نو واقع گرایی): کنت ام والتز و ساختار سیستم بین المللی ----- ۷۳

۴,۲ واقع گرایی نئوکلاسیک: فشارهای سیستماتیک و متغیرهای مداخله گر ----- ۷۵

۴,۳ نظریه تصورات (ادراک یا برداشتها): تصورات نخبگان و اشکال مختلف تصورات ----- ۷۸

۴,۴ مدل نظری و روش شناسی این مطالعه ----- ۸۱

۴,۴,۱ مدل نظری - واقع گرایی نئوکلاسیک و نظریه تصورات ----- ۸۱

۴,۴,۲ روش شناسی - تجزیه و تحلیل گفتمان علمی ----- ۸۵

۵. پژوهش های تجربی - موقعیت بی ثبات و به شدت متغیر: سنگر بندی در مقابل ایالات

متحده یا "جایگزینی پان رو" ----- ۹۱

۵,۱ در جبهه ی غرب - چین آرام است: ۱۹۹۷-۲۰۰۱ ----- ۹۳

۵,۲ نفوذ آمریکا و دفاع روسیه - چین: ۲۰۰۱-۲۰۰۸ ----- ۹۵

۵,۳ "روابط ملی" با CA و اعتماد با نفس جی ها: بحران مالی و حوادث پس از آن ----- ۹۹

۵,۳,۱ روابط (انرژی) چین و روسیه: ترتیبات موجود (I) ----- ۱۰۰

۵,۳,۲ PRC و RF در CA: ترتیبات موجود (II) ----- ۱۰۵

۵,۳,۳ رویارویی در جلگه های وسیع (II): مشکلات و آفرینش ----- ۱۱۰

۵,۳,۴ رویارویی در جلگه های وسیع (II): راه حل ها و انتقادات ----- ۱۱۵

نتیجه گیری ----- ۱۲۱

در زمان کنونی که جایگاه کشور چین از نظر قدرت جهانی ارتقا یافته است روابط این کشور با سایر قدرت ها دائما مورد مذاکره مجدد قرار می گیرد. این امر، شامل رابطه‌ی کشور چین با کشور روسیه نیز می شود. روسیه یکی از همسایگان مهم کشور چین محسوب می گردد و در این زمان که عطش چین به انرژی به بیش از هر زمان دیگری است روسیه برای این کشور حکم پایگاه منابع حیاتی را دارد. نتایج مطالعه‌ی فوق نشان می دهد مسئله‌ی انرژی در سیاست های خارجی هر دو کشور نقش مهمی ایفا می کند و آسیای مرکزی نیز به یکی از نقاط کانونی این رابطه مبدل گردیده است. ذخایر قابل ملاحظه‌ی انرژی در این منطقه موجب شده، فدراسیون روسیه و کشور چین به صورت همزمان به دنبال وادرات انرژی از آنجا باشند. از آنجایی که این موضوع به یک مسئله‌ی کاملاً حساس مبدل گردیده است در این مطالعه بر آن شدیم که تاثیر انرژی آسیای مرکزی بر روابط روسیه و چین را بررسی نماییم.

در میان مطالعات نسبتاً کمی که در رابطه با این مسئله صورت پذیرفته است، نتایج اکثریت آنها نشان می دهد منافع کشورهای چین و روسیه با یکدیگر تداخل دارند. از این رو انتظار می رود میان این دو کشور کشمکش به وجود آید که این به ضرر "همکاری استراتژیک" می باشد. هیچ یک از مطالعات فوق از منابع آسیای مرکزی زبان برگرفته نشده اند و عمدتاً از تفکر واقع گرایانه - بدبینانه نسبت به روابط بین الملل نشأت گرفته اند. در این کتاب تلاش شده است از پژوهش های پیشین به دو دلیل مختلف نظیر به عمل آید. نخست، به واسطه‌ی پالایش پیشینه‌ی نظری به یک رویکرد نظری واقع گرایانه و جنبه‌ی نئوکلاسیک. دوم، به واسطه‌ی تجزیه و تحلیل مباحثات علمی چینی در مورد موضوع مورد بحث.

طرز تفکر نخبگان بخش سیاست خارجه‌ی کشور چین نسبت به روسیه در تدوین استراتژی این کشور تاثیر گذار است. این طرز تفکر با توجه به وجهه‌ی کشور روسیه در گذر زمان به وجود آمده است. کشوری که در مقایسه با حالت تک قطبی آمریکایی، یک شریک بی ثبات و غیرقابل اعتماد در نظر گرفته می شود. در این نتیجه گیری، شرایط تاریخی - سیاسی و روایت واقعی سیاست ها دو جانبه نسبت به موضوع انرژی در آسیای مرکزی به صورت همزمان دخیل می باشند. موضوع دوم نشان می دهد کشور چین به صورت گسترده در مسئله‌ی انرژی آسیای مرکزی شریک شده و به شدت در حال تضعیف موقعیت روسیه در منطقه است. طیف وسیعی از مقالات موجود در ژورنال های مهم به همراه تعداد کثیری از محققان برجسته در جهان در

تلاش هستند نحوه‌ی تفسیر "نخبگان با نفوذ" کشور چین در بخش روابط بین الملل از این موقعیت و تاثیر آن بر روابط چین - روسیه را ارزیابی کنند.

در این مطالعه، دوره‌ی زمانی پانزده ساله که مدنظر ما قرار دارد (۲۰۱۲-۱۹۹۷)، به سه فاز مختلف تقسیم شده است. در دوره اول که سالهای ۱۹۹۷ تا ۲۰۰۱ را در برمی‌گیرد، منطقه‌ی CA برای روابط دو کشور روسیه و چین چندان مشکل ساز تلقی نمی‌شده است. در دوره‌ی دوم که شامل سالهای ۲۰۰۱ تا ۲۰۰۸ می‌شود نویسندگان عمدتاً با رقابت ایالات متحده و روسیه مواجه هستند و کشور چین را به عنوان یک شریک مهم در مقابله با نفوذ غرب معرفی می‌کنند. دوره سوم که تا سال ۲۰۰۸ به طول می‌انجامد شامل مباحثات گسترده پیرامون ترس روسیه از جمهوری خلق چین - از دست دادن سلطه‌ی خود در آسیای مرکزی و واگذاری آن به "رقیب سیاسی" جدید - و انتظار غرب برای درگیری‌های علنی می‌گردد. محققان چینی به طور فزاینده‌ای بر تضاد منافع خود با روسیه بر سر مسئله‌ی انرژی آسیای مرکزی اعتراف می‌کنند. با این حال، انتظار نمی‌رود این مسئله به روابط این دو کشور آسیب چندانی وارد کند. در عوض، این انتظار وجود دارد کشور چین برای حل این تنش دست به اقدامات تبلیغاتی متقابل نظیر کمک گرفتن از سازمان همکاری شانگهای برای تنظیم مقررات فعالیت های انرژی محور و مصالحه با کارگزاران زندقه و پویش‌های غربی پیشین، احتمالاً راه حل پکن برای مدارا با همسایه‌ی مهم روسیه است. مکرر آنها برای ایجاد مصالحه و آرام ساختن تنش‌ها را دست کم گرفته‌اند. انتظار می‌رود در سال‌های باقی مانده از این دهه، با بحرانی که "همکاری استراتژیک" را حقیقتاً به چالش می‌کشد مواجه نشویم.

با این حال، احتمال درگیری علنی میان این دو کشور در دراز مدت وجود دارد. محققان چینی بارها و بارها در رابطه با اهمیت آسیای مرکزی برای منطقه انرژی چین تاکید ورزیده‌اند و روابط انرژی محور آسیای مرکزی-چین را "طبیعی" و "جست‌ناپذیر" برشمرده‌اند. بر اساس تمامی احتمالات موجود، کشور چین به عمد، روند فعلی را تغییر نخواهد داد اما در نهایت جای روسیه به عنوان نیروی اقتصادی غالب در آسیای مرکزی را خواهد گرفت - یا حداقل در بخش انرژی به جایگاهی مشابه با روسیه دست پیدا خواهد کرد. ممکن است "واکنش‌های بیش از حد" روسیه به این واقعیت - که با "اتحادیه اوراسیایی" مورد تصور مسکو مطابقت ندارد - موجب گردد پکن صبور بیش از همیشه دست به سازش با این کشور زند. با این حال، رهبری چین هیچگاه به پذیرش مصالحه‌ای روی نمی‌آورد که به موجب آن مجبور شود از جایگاه فعلی خود در منطقه عقب نشینی کند. در عوض، چینی که از موقعیت

خود در آسیای مرکزی با اطمینان و صلابت دفاع می‌کند در نظر کرملین شبیه اتحادیه اروپا است که در رابطه اوکراین یا بلاروس نیز دست به اقدامی مشابه می‌زند. به نظر احتمال آنکه مفهوم فعلی "همکاری استراتژیک" و حتی همکاری به مراتب نزدیکتر با سازمان همکاری شانگهای به بقای توسعه‌های این چنینی کمک کند وجود ندارد.